

Het zonnigste land van Europa

Duitsland heeft na Japan de meeste PV installaties

Duitsland scoort goed met zonne-energie. Niet omdat er meer zon is in Duitsland, maar dankzij bewuste keuzes in het beleid.

Door Chantal Overgaauw

's Werelds grootste installatie met zonnepanelen staat in Duitsland. In het Beierse Hemau zijn vorig jaar september op een voormalig munitiedepot 32.000 zonnepanelen met een totaal vermogen van 4 MWp in werking gesteld. Daarmee wordt ruim in de stroombehoefte van de 4600 inwoners voorzien. Het project is gefinancierd met aandelen. Winstgevende aandelen (dividenduitkering 260 procent voor de komende twintig jaar), waarvan de helft al verkocht was nog voor de installatie functioneerde. Ook op zes hallen van de jaarbeurs in München staan duizenden zonnepanelen. Hiermee kan de jaarbeurs voor 4 procent in haar jaarlijkse elektriciteitsverbruik voorzien. De Mont-Cenis Academy in Herne is 's werelds grootste bouwgeïntegreerde PV-project. Zonnepanelen zijn als bouw materiaal gebruikt. De glazen panelen zorgen voor daglicht, schaduw en elektriciteit tegelijk. Jaarlijks wordt drie keer zoveel elektriciteit opgewekt als in het gebouw zelf wordt verbruikt.

Voorlopers

Onze oosterburen doen het goed wat zonne-energie betreft. Over het hele land staan ruim 500.000 installaties opgesteld (ter vergelijking: in Nederland eind 2002 tussen 20 en 30 duizend, met een landelijk vermogen van 27 MWp) waarvan honderdduizend in het relatief zonnrijke Beieren. Met een landelijk vermogen van 278 MWp komt Duitsland mondiaal na Japan op de tweede plaats. Het land neemt 77 procent van de totaal in Europa geïnstalleerde capaciteit voor zijn rekening en is daarmee trekker voor de Europese markt.

Dat is prettig voor het Duitse bedrijfsleven. Nieuwe ondernemingen - producenten, installateurs en distributeurs - vestigen zich, nieuwe productielijnen worden geïnstalleerd en de productie van zonnecellen en panelen neemt toe. Het geproduceerde vermogen verviervoudigde tussen 1999 en 2000. Het jaar erop verdubbelde het. In 2001 is een vermogen van 33 MWp aan zonnecellen geproduceerd. Vooral grotere ondernemingen leggen zich steeds meer toe op de hele productielijn, van cel tot installatie. Kleine lokale bedrijven opereren vaker als franchiseonderneming om zo een groter marktaandeel te verkrijgen en goedkoop systemen te kunnen aanbieden. Alleen al in Beieren kwamen er duizenden arbeidsplaatsen bij. Vergelijk dat met de situatie in Nederland waar Shell Solar Nederlands enige PV-fabriek in Helmond is gesloten en Shell besloot elders te investeren.

Vicieuze cirkel

De meer dan voorspoedige ontwikkeling van zonne-energie in Duitsland staat haaks op de vooruitgang met zon in Nederland. Dat heeft niets te maken met een groter aantal uren zon en alles met beleid. Nederland vindt zonne-energie duur – wat op zich ook zo is. Zonnestroom is zo duur dat particulieren en overheden er maar zelden voor kiezen. En dat is een vicieuze cirkel. Zolang de vraag naar zon niet toeneemt, zal de prijs niet dalen. Duitsland probeert die cirkel te doorbreken. Met de EEG (Erneuerbare Energie Gesetz) en met het 100.000 Daken-programma, het grootste zonne-promotieprogramma van Europa.

Bij de EEG, zijn energiebedrijven verplicht duurzame energie tegen vastgestelde tarieven in te kopen. Voor zonne-energie gold in 2002 een terugleververgoeding van 48,1 eurocent per kWh Gold, want de vergoeding gaat jaarlijks voor elk nieuw geïnstalleerd systeem met vijf procent omlaag. Deze reductie moet de installatie van PV-systemen stimuleren. De vergoeding geldt voor eigenaren en exploitanten van installaties met een vermogen tot 5 MWp. De kosten van de EEG worden verdeeld over alle energieverbruikers, die daardoor 0,0005 tot 0,001 eurocent per kWh grijze energie meer betalen.

Doel van het 100.000-dakenprogramma is om in vijf jaar middels goedkope leningen aan particulieren, verenigingen, stichtingen en kleine en middelgrote ondernemingen, de plaatsing van 100.000 PV-installaties te realiseren. Eind 2003 zou dan 300 MWp zijn geïnstalleerd. Vanwege het enorme succes van beide maatregelen zijn vorig jaar de ambities flink naar boven bijgesteld, tot 1000 MWp. Dat lijkt goed uit te pakken. In het eerste kwartaal van dit jaar nam het aantal aanvragen alleen maar toe.

Het succesvolle 100.000 Daken-programma loopt eind 2003 ten einde. Blijft een nieuwe ondersteunende maatregel uit, dan wordt de marktprijs het enige promotiemiddel van zonne-energie. Dat is geen gunstige ontwikkeling, want de terugleververgoeding is inmiddels gedaald van 48,1 eurocent per kWh in 2002 naar 45,7 cent.

Zonnige toekomst Nederland?

Hoe kunnen wij onze oosterburen evenaren?

Lex Bosselaar, programma-adviseur zonne-energie bij Novem, ziet het meest in een combinatie van MEP en EPR, conform de Duitse opzet. «Ik vraag me af of de MEP voor de huidige aanvragers van de EPR een goed alternatief is, zelfs bij een veel hogere vergoeding. Bij een terugleververgoeding komt het geïnvesteerde geld pas na jaren terug. Bovendien je moet je een terugleveringsmeter installeren en een apart contract met het energiebedrijf afsluiten. Voor grote systemen is dat geen probleem, maar er is nu juist veel interesse voor kleine systemen die PV binnen het bereik van een groot publiek brengen. Het zou jammer zijn als die markt verdwijnt.»

«Nederland wil scoren op de korte termijn en dat gaat het beste met wind en biomassa», aldus Samsom. «Voorlopig wacht Nederland de ontwikkelingen in Japan en Duitsland af en pas inspringen als zonne-energie goedkoper is. Op de lange termijn is dat geen verstandige houding. Als we nu niets doen halen we de doelstelling van 1 à 2 procent niet en raken we economisch en technisch achterop, net als bij windenergie.»